

Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid

ADVIES INZAKE HET ONTWERP-BESLUIT VAN DE VLAAMSE REGERING
BETREFFENDE DE TOEKENNINGSVOORWAARDEN VAN
DE JAARLIJKSE TOELAGEN VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP AAN
HET NATIONAAL FONDS VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK EN
DE ERBIJ GEASSOCIEERDE ONDERZOEKSFONDSEN

Advies van de VRWB inzake het

ONTWERP-BESLUIT VAN DE VLAAMSE REGERING BETREFFENDE DE
TOEKENNINGSVOORWAARDEN VAN DE JAARLIJKSE TOELAGEN VAN DE
VLAAMSE GEMEENSCHAP AAN HET NATIONAAL FONDS VOOR WETENSCHAP-
PELIJK ONDERZOEK EN DE ERBIJ GEASSOCIEERDE ONDERZOEKSFONDSEN

SAMENVATTING VAN HET ONTWERP-BESLUIT

Het ontwerp-besluit bepaalt de voorwaarden die aan het NFWO worden opgelegd voor de toekenning van de toelagen van de Vlaamse Gemeenschap voor het niet-georiënteerd wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen. Sinds de wijziging van de statuten van het NFWO in juni 1992 is het de Vlaamse Raad van Bestuur van het NFWO die deze toelagen beheert.

De jaarlijkse toelage aan het NFWO bestaat uit twee delen:

- Een toelage die ten minste 4,55 % bedraagt van de universitaire werkingsuitkeringen (Art. 167 van het universitaire decreet).
In 1994 is hiervoor 777,7 miljoen BEF begroot. Het ontwerp-besluit stipuleert dat deze toelage hoofdzakelijk dient voor de financiering van de doctoraatsbeurzen, de postdoctorale onderzoeksmandaten van bepaalde duur, de uitrustings- en werkingskredieten ten behoeve van de individuele onderzoekers en het bevorderen van wetenschappelijke contacten en samenwerking.
- Een toelage voor de geassocieerde fondsen (Art. 169, 3° van het universitaire decreet). Vanaf 1994 worden de toelagen aan de vroegere drie geassocieerde fondsen (IIKW, FGWO en FKFO-initiatief vorsers) samengevoegd. In 1994 is hiervoor 1280 miljoen BEF begroot, dit bedrag zal volgens het ontwerp-besluit jaarlijks worden aangepast, binnen de perken van de begrotingskredieten, aan de evolutie van de salariskosten (toegepast op 80% van dit krediet) en de consumptieprijzen (toegepast op 20% van dit krediet). Deze toelage dient hoofdzakelijk voor de financiering van de postdoctorale onderzoeksmandaten van onbepaalde duur en van de onderzoeksprojecten.

Het NFWO dient om de vijf jaar een beleidsplan op te stellen met de krachtlijnen van zijn beleid voor de besteding van de toelagen. Hierbij dient het NFWO rekening te houden met de algemene doelstellingen en uitgangspunten die de Vlaamse regering in haar beleidsdocumenten formuleert.

Het beleidsplan wordt ter goedkeuring aan de Vlaamse

regering voorgelegd. Deze wint hierover het advies van de VRWB in.

Daarnaast stelt het NFWO jaarlijks een uitvoeringsplan op waarin de vastlegging van de beschikbare middelen wordt uiteengezet op basis van de krachtlijnen die in het beleidsplan werden geformuleerd. Het uitvoeringsplan wordt aan de Vlaamse regering overgemaakt (vóór 1 december).

Inzake de postdoctorale onderzoeksmandaten van onbepaalde duur worden bijkomende voorwaarden gesteld:

- De toelagen worden beperkt tot een jaarlijks maximumbedrag: het referentiebedrag is 585 miljoen BEF (1993). Dit bedrag wordt aangepast aan de evolutie van de salariskosten.
- Het totaal aantal mandaten wordt beperkt tot tweehonderd.
- Het NFWO moet een vijfjaarlijkse evaluatie van de wetenschappelijke prestaties van deze mandaathouders organiseren.

Wanneer de arbeidsovereenkomst van ten minste tien mandaathouders beëindigd wordt, kent de Vlaamse regering, binnen de perken van de begrotingskredieten, aan het NFWO een bonus toe onder de vorm van een aanvullende toelage voor projectgebonden onderzoek.

Het NFWO dient een intern reglement op te stellen met de modaliteiten voor aanvraag, behandeling en selectie van de initiatieven. In dit reglement moet ook de samenstelling en werking van de wetenschappelijke commissies bepaald worden, en moet het NFWO garanderen dat er regelmatige vernieuwing is van de samenstelling van de commissies.

Samen met het uitvoeringsplan, dient het NFWO ook jaarlijks een begroting voor te leggen aan de Vlaamse regering. Deze begroting dient aan te geven hoe de verdeling over de verschillende initiatieven eruit ziet, waarbij ook een onderscheid moet gemaakt worden tussen de drie wetenschapsdomeinen.

In een jaarverslag dient het NFWO de stand van zaken aan te geven over de uitvoering van het beleidsplan en het uitvoeringsplan. Daarnaast stelt het NFWO ieder jaar een balans en resultatenrekening op over alle kosten en opbrengsten. De balans, de resultatenrekening en het jaarverslag worden voorgelegd aan de Vlaamse regering, die bijkomende informatie kan vragen.

De uitbetaling van de toelage is afhankelijk van een overeenkomst tussen de Vlaamse Gemeenschap en het NFWO over de aanwijzing van een inspecteur van financiën als waarnemer bij het NFWO.

AANBEVELINGEN

ALGEMEEN

1. De VRWB benadrukt dat het NFWO hét financieringskanaal is voor het niet-georiënteerd wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen. De verdere rationele uitbouw van het NFWO is van het allergrootste belang. De raadpleging betreffende dit ontwerp-besluit neemt de VRWB dan ook ten gronde ter harte.

2. De VRWB steunt de samenvoeging van de toelagen aan de geassocieerde fondsen. Hierdoor zal het NFWO op een meer geïntegreerde en coherente wijze de toegekende middelen kunnen beheren.
Dit draagt bij tot de algemene doelstelling van het voorliggend ontwerp-besluit om de efficiëntie van het NFWO en de geassocieerde fondsen te optimaliseren. Een algemene doelstelling die vanzelfsprekend wordt onderschreven.

3. De VRWB erkent, benadrukt en onderschrijft een aantal fundamenteel belangrijke krachtlijnen in dit ontwerp-besluit:
 - de uitdrukkelijke wens tot stimulering van een brede nationale en internationale samenwerking
 - de nadruk op een kwaliteitsgebonden beleid van het niet-georiënteerd wetenschappelijk onderzoek, i.e. enkel op basis van wetenschappelijke waarde, ondermeer op basis van een systematische en grondige indicatoren-analyse.

4. De VRWB onderschrijft dat het indexeren van de middelen voor het NFWO ingeschreven wordt in dit ontwerp-besluit. De VRWB pleit ervoor dat bovenop de indexatie bijkomende middelen moeten kunnen voorzien worden voor het niet-georiënteerd onderzoek, middelen die occasioneel of structureel kunnen zijn. Dit is coherent met het vroegere pleidooi van de VRWB voor nieuwe bijkomende middelen voor onderzoek aan de universiteiten, geïntegreerd in één van de bestaande financieringskanalen¹.

¹ zie ondermeer "Advies van de VRWB inzake de Vlaamse Horizontale Begrotingsprogramma's Wetenschapsbeleid 1992-1993 (28 januari 1993)".

*ARTIKELSGEWIJZE BEMERKINGEN*Beleidsplan en uitvoeringsplanArt. 5

5. Het opstellen van een beleidsplan en een uitvoeringsplan moet er mede voor zorgen dat het NFWO zijn rol naar behoren kan vervullen. Omdat het uitvoeren van kwalitatief hoogstaand niet-georiënteerd wetenschappelijk onderzoek in essentie een dynamisch proces is, meent de VRWB dat beleidsopties best kunnen vastgelegd worden in een vijfjarenplan, met de mogelijkheid tot een tussentijdse actualisatie.
De VRWB stelt het op prijs ook hierover op de hoogte te worden gesteld.

Art. 6

6. De VRWB benadrukt het niet-georiënteerd karakter van het fundamenteel onderzoek dat enkel ingegeven is door het studieobject (de natuur, de mens, de maatschappij, de cultuur, ...) en de poging van de vorser om de onbekende dimensies ervan te doorgronden. De VRWB beveelt het NFWO aan er in het bijzonder over te waken dat er niet geraakt wordt aan het niet-georiënteerd karakter van het door het NFWO gesteund wetenschappelijk onderzoek.

Art. 6 § 1

7. Het beleidsplan, dat door de instelling zelf wordt opgesteld, zal de algemene beleidslijnen aangeven. Het kan rekening houden met de algemene doelstellingen en uitgangspunten betreffende het niet-georiënteerd onderzoek zoals geformuleerd in het Wetenschapsbeleid van de Vlaamse regering in zoverre dit niet leidt tot een inhoudelijke inmenging van de Vlaamse overheid in het niet-georiënteerd wetenschappelijk onderzoek.

Art. 6 § 2

8. Intrinsiek gebeurt basisonderzoek op initiatief van de vorser. De kwaliteit van het onderzoek wordt door het NFWO verzekerd via ex-ante en ex-post evaluatie (Vademecum van het NFWO inzake organisatie en werking). Het beleidsplan van het NFWO moet zich in de eerste plaats concentreren op de procedures en de kwaliteit.

Art. 6 § 2, 2° punt

9. De VRWB beveelt aan om in de lijst van de klemtonen in

het beleidsplan, de selectieprocedures als belangrijkste punt ook als eerste te vermelden.

De selectieprocedures voor de toekenning van beurzen, mandaten en kredieten, moeten de garantie bieden dat het enige criterium de wetenschappelijke waarde is van de kandidaat, van het onderzoeksproject en van de onderzoeksgroep.

Dit impliceert dat:

- de beoordeling gebeurt door experts die in het vakgebied een algemene erkenning genieten;
- deze experts niet betrokken kunnen zijn bij het project of bij de kandidaat;
- een belangrijk aantal leden van de commissie experts zijn die niet verbonden zijn aan een Vlaamse universiteit.

Art. 6 §2, 1e en 3e punt

10. Alhoewel het gaat om niet-georiënteerd onderzoek kan het voor Vlaanderen toch belangrijk zijn enkele accenten te leggen. Inschakeling in Europese verbanden en stimulering van brede federale en internationale samenwerking wordt zeer terecht beklemtoond.

Art. 6 § 2,4° punt

11. De VRWB beveelt een permanente kwaliteitsgebonden evaluatie aan met mogelijkheid voor bijsturing.

Aanwending van de toelagen

Art. 9 en 10

12. De VRWB dringt aan om een grondige analyse uit te voeren van de reële noden en behoeften van het fundamenteel onderzoek in Vlaanderen. Het is noodzakelijk om op basis van een dergelijke analyse tot een rationeel voorstel te kunnen komen voor het aantal postdoctorale onderzoeksmandaten en het aantal mandaten van onbepaalde duur. Door nu het aantal te beperken tot ten hoogste 200 wordt elke mogelijke en noodzakelijke groei van het vast vorscherspotentieel uitgesloten. Vernieuwing wordt enkel mogelijk via overname van de vorschers door de universiteiten, hetzij wanneer de vorschers op pensioen wordt gesteld. Of de universiteiten tot deze overname in staat zijn wordt vanuit meerdere geledingen betwijfeld. Het huidige contingent van tweehonderd voor alle sectoren wordt als totaal ontoereikend beschouwd.

Door de algemene middelen voor het niet-georiënteerd wetenschappelijk onderzoek substantieel te verhogen, zoals bepleit door de VRWB , kan aan dit tekort tegemoet gekomen worden.

Art. 10 § 3

13. De VRWB onderschrijft de vijfjaarlijkse evaluatie van de onderzoekers met een mandaat voor onbepaalde duur. De VRWB wenst er wel op te wijzen dat de gehanteerde normen en criteria nu reeds, en terecht, uitzonderlijk hoog liggen. Het is dan ook niet aanvaardbaar dat de a priori kwantificering zou leiden tot steeds hogere normen. Het jaarlijks zoeken naar tien te vervangen mandaathouders mag er niet toe leiden dat "onvoldoende prestaties" relatief geïnterpreteerd wordt. Alleen een absolute quotering "onvoldoende prestaties" zou mogen leiden tot het beëindigen van de overeenkomst.

Art. 10 § 4

14. De bepaling inzake de aanvullende toelage garandeert geen continuïteit en is vrij vaag. De VRWB stelt volgende tekstaanvulling voor: " Deze aanvullende toelage wordt voor het begrotingsjaar 1994 op 107,4 miljoen vastgesteld en wordt, binnen de beschikbare enveloppe, geïndexeerd aan de hand van de index van de salariskosten. Deze aanvullende toelage kan vermeerderd worden met bijkomende kredieten die occasioneel of structureel kunnen zijn."

Art. 11

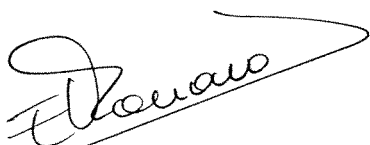
15. De aanbeveling inzake de modaliteiten van de procedure werd reeds geformuleerd in de aanbeveling bij Art. 6 § 2, 2e punt (aanbeveling 9). In het bijzonder wat betreft de vernieuwing van de wetenschappelijke commissies vraagt de VRWB het voorstel van het ontwerp-besluit effectief uit te voeren.

Art. 18

16. De VRWB beveelt aan in het jaarverslag eveneens een globale evaluatie op te nemen van de werkzaamheden van het NFWO in het algemeen en de wetenschappelijke commissies in het bijzonder.

Diversen

17. Naast het uitbouwen van een domeinspecifiek wetenschapsbeleid moet het NFWO (art. 6, §2, 2°) meer ruimte creëren voor multidisciplinair onderzoek, meer en meer een realiteit in nieuwe projecten.
18. De VRWB beveelt aan de balans, de resultatenrekening en het jaarverslag publiek te maken.
19. De VRWB merkt op dat het zeer de vraag is of het NFWO nog tijdig een dergelijk en voornamelijk degelijk beleidsplan voor de periode 1994-1999 zal kunnen voorleggen. De Raad beveelt aan de procedure één jaar uit te stellen.

Dr. ir. Elisabeth MONARD
Secretaris

Prof. dr. ir. André OOSTERLINCK
Voorzitter